

第六章 敬业与乐业¹

梁启超

我这题目，是把《礼记》里头“敬业乐群”和《老子》里头“安其居乐其业”那两句话，断章取义造出来。我所说是否与《礼记》、《老子》原意相合，不必深求，但我确信“敬业乐业”四个字，是人类生活的不二法门。

本题主眼，自然是在敬字、乐字。但必先有业，才有可敬、可乐的主体，理至易明。所以在讲演正文以前，先要说说有业之必要。

孔子说：“饱食终日，无所用心，难矣哉！”又说：“群居终日，言不及义，好行小慧，难矣哉！”孔子是一位教育大家，他心目中没有什么人不教诲，独独对于这两种人便摇头叹气说道：“难！难！”可见人生一切毛病都有药可医，惟有无业游民，虽大圣人碰着他，也没有办法。

唐朝有一位名僧百丈禅师，他常常常用两句格言教训弟子，说道：“一日不做事，一日不吃饭。”他每日除上堂说法之外，还要自己扫地、擦桌子、洗衣服，直到八十岁，日日如此。有一回，他的门生想替他服劳，把他本日应做的工悄悄地都做了，这位言行相顾的老禅师，老实不客气，那一天便绝对的不肯吃饭。

我征引儒门、佛门这两段话，不外证明人人都要有正当职业，人人都要不断的劳作。倘若有人问我：“百行什么为先？万恶什么为首？”我便一点不迟疑答

¹ 教育出版社编，《道德教育文选》（勤学篇），新加坡：教育出版社，1979，页75-83。

道：“百行业为先；万恶懒为首。”没有职业的懒人，简直是社会上的蛀米虫，简直是“掠夺别人勤劳结果”的盗贼。我们对于这种人，是要彻底讨伐，万不能容赦的。有人说：“我并不是不想找职业，无奈找不出来。”我说：职业难找，原是现代全世界普通现象，我也承认。这种现象应该如何救济，别是一个问题，今日不必讨论。但以中国现在情形论。找职业的机会，依然比别国多得多；一个精力充满的壮年人，倘若不是安心躲懒。我敢信他一定能得相当职业。今日所讲，专为现在有职业及现在正做职业上预备的——学生人——说法，告诉他们对于自己现有的职业应采何种态度。

第一要敬业。敬字为古圣贤教人做人最简易、直捷的法门，可惜被后来有些人说得太精微，倒变了不适用了。惟有朱子解得最好，他说：“主一无适便是敬。”用现在的话讲，凡做一件事，便忠于一件事，将全副精力集中到这事上头，一点不旁骛，便是敬。业有什么可敬呢？为什么该敬呢？人类一面为生活而劳动，一面也是为劳动而生活。人类既不是上帝特地制来充当消化面包的机器，自然该各人因自己的地位和才力，认定一件事去做。凡可以名为一件事的，其性质都是可敬。当大总统是一件事，拉黄包车也是一件事。事的名称，从俗人眼里看来，有高下；事的性质，从学理上解剖起来，并没有高下。只要当大总统的人，信得过我可以当大总统才去当，实实在在把总统当作一件来做；拉黄包车的人，信得过我可以拉黄包车才去拉，实实在在把拉车当作一件正经事来做；便是人生合理的生活。这叫做职业的神圣。凡职业没有不是神圣的，所以凡职业没有不是可敬的。惟其如此，所以我们对于各种职业，没

有什么分别拣择。总之，人生在世，是要天天劳作的。劳作便是公德，不劳作便是罪恶。至于我该做那一种劳作呢？全看我的才能何如、境地何如。因自己的才能、境地，做一种劳作做到圆满，便是天地间第一等人。

怎样才能把一种劳作做到圆满呢？惟一的秘诀就是忠实，忠实从心理上发出来的便是敬。《庄子》记痾瘻丈人承蜩的故事，说道：“虽天地之大，万物之多，而惟吾蜩翼之知。”凡做一件事，便把这件事看作我的生命，无论别的什么好处，到底不肯牺牲我现做的事来和他交换。我信得过我当木匠的做成一张好的桌子，和你们当政治家的建设成一个共和国家同一价值；我信得过我当挑粪的把马桶收拾得干净，和你们当军人的打胜一支压境的敌军同一价值。大家同是替社会做事，你不必羡慕我。我不必羡慕你。怕的是我这件事做得不妥当。便对不起这一天里头所吃的饭。所以我做这事的时候，丝毫不肯分心到事外。曾文正说：“坐这山，望那山，一事无成。”我以前看见一位法国学者著的书，比较英法两国国民性质，他说：“到英国人公事房里头，只看见他们埋头执笔做他的事；到法国公事房里头，只看见他们衔著烟卷象在那里出神。英国人走路，眼注地上。象用全副精神注在走路上；法国人走路，总是东张西望，象不把走路当一回事。”这些话比较得是否确切，姑且不论；但很可以为敬业两个字下注脚。若果如他所说，英国人便是敬。法国人便不是敬。一个人对于自己的职业不敬，从学理方面说，便是亵渎职业之神圣，从事实方面说，一定把事情做糟了。结果自己害自己。所以敬业主义，于人生最为必要，又于人生最为

有利。《庄子》说：“用志不分，乃凝于神。”孔子说：“素其位而行，不愿乎其外。”我说的敬业，不外这些道理。

第二要乐业。“做工好苦呀！”这种叹气的声音，无论何人都会常在口边流露出来。但我要问他：做工苦，难道不做工就不苦吗？今日大热天气，我在这里喊破喉咙来讲，诸君扯直耳朵来听，有些人看着我们好苦，翻过来，倘若我们去赌钱，去吃酒，还不是一样的淘神费力？难道又不苦？须知苦乐全在主观的心，不在客观的事。人生从出胎的那一秒种起到吸气的那一秒止，除了睡觉以外，总不能把四肢、五官都搁起不用。只要一用，不是淘神，便是费力，劳苦总是免不掉的。会打算盘的人，只有从劳苦中找出快乐来。我想天下第一等苦人，莫过于无业游民，终日闲游浪荡，不知把自己的身子和心子摆在那里才好？他们的日子真难过。第二等苦人，便是厌恶自己本业的人，这件事分明不能不做，却满肚子里不愿意做。不愿意做逃得了吗？到底不能。结果还是皱着眉头，苦丧着脸做去。这不是专门自己替自己开玩笑吗？

我老实告诉你一句话：“凡职业都是有趣味的，只要你肯继续做下去，趣味自然会发生。”为什么呢？第一、因为凡一件职业，总有许多层累曲折，倘能身入其中，看他变化进展的状态，最为亲切有味。第二、因为每一职业之成就，离不了奋斗；一步一步的奋斗前去，从刻苦中得快乐，快乐的分量加增。第三、职业性质，常常要和同业的人比较骈进，好象赛球一般，因竞胜而得快乐。第四、专心做职业时，把许多游思妄想杜绝了，省却无限闲烦恼。孔子说：“知之者不如好之

者，好之者不如乐之者。”人生能从自己职业中领略出趣味，生活才有价值。孔子自述生平，说道：“其为人也，发愤忘食，乐以忘忧，不如老之将至云尔。”这种生活，真算得人类理想的生活了。

我生平最受用的两句话：一是“责任心”，二是“趣味”。我自己常常力求这两句话之实现与调和，又常常把这两句话向我的朋友强聒不舍。今天所讲，敬业即是责任心，乐业即是趣味。我深信人类合理的生活总该如此。

作者：梁启超（1837-1928）

题解：

作者以《礼记》里的“敬业乐群”和《老子》里的“安其居乐其业”两句话写成这篇文章而取名敬业与乐业。这是因为作者认为这二法门是人类生活中最重要的作为。

生词解释：

哉	zāi	语气词、表示感叹
小慧	xiǎohuì	小聪明
格言	géyán	含有劝戒意义的话
教训	jǐāoxùn	教育训戒；从错误或失败中取得的认识
悄悄	qiāoqiāo	没有声音或声音很底，不让人知道
征引	zhēngyǐn	引用，引证
简直	jiǎnzhí	表示完全如此（语气带夸张）
掠夺	lüèduó	抢劫，夺取

伐	fá	砍
赦	shè	赦免
无奈	wúnài	用在转折句头，表示由于某原因，不能实现上之所说的意图
救济	jiùjì	用钱或物帮助灾区或生活困难的人
直接	zhíjié	不经过中间事物
骛	wù	鸽子
解剖	jiěpōu	用特别的刀、剪把人体或动植物体剖开
拣择	jiǎnzé	挑选
公德	gōngdé	公共道德
罪恶	zuì è	严重损害别人利益的行为
牺牲	xīshēng	为正义舍弃生命；泛指放弃或损害一方的利益
粪	fèn	肛门的排泄物
马桶	mǎtōng	大小便用的有益儿的桶
妥当	tuǒdàng	稳妥适当
姑且	gūqiè	暂时
学理	xuélǐ	科学上的原理或法则
亵渎	xièdú	经慢；不尊敬
淘神	táoshén	耗费精神
唆气	yànqì	人死断气
搁起	gēqǐ	放起来
皱纹	zhòu	皱纹
骈进	piánjìn	并列前进

妄想	wàngxiǎng	狂妄或不能实现的打算
杜绝	dùjué	彻底制止
强聒不舍	qiángguōbùshě	不断向人讲述，强迫让人听下去

课文分析：

内容题要

敬业是责任心而乐业是趣味。这两句话是做人最重要的原则。作者的这篇文章是在强调大家力求这两句话之实现与调和。

文章分段

- 第一段 引言
- 第二段 有业之必要
- 第三段 百行业为先
- 第四段 敬业
- 第五段 乐业
- 第六段 结语

词语例解：

1. 没有职业的懒人，简直是社会上的蛀米虫。

“简直”副词。强调完全如此或差不多如此，含夸张语气。

例如：

1.1 屋门太矮了，高个儿人简直不能直着腰走进去。

1.2 他说话太刻薄了，简直使人受不了。

2. 将全副精力集中到这事上。

“方”住词“上”，在这儿“指方面”。

例如：

- 2.1 在工作上要努力，学习上也不能放松。
 - 2.2 产品在质量上要严格把关。
 3. 人类一面为生活而劳动，一面为劳动而生活。
“一面...，一面...”关联词语，连接两种同时进行似相互关联的动作。
- 例如：
- 3.1 一面工作，一面学习，这叫半工半读。
 - 3.2 我们一面肯定成绩，一面还要指出缺点。

练习：

1. 问答题

- 1.1 作者的文章取义自何书？请说明。
- 1.2 什么是敬业和乐业，它与人生的生活有任何关系？
- 1.3 人必要有职业吗，为什么要敬业和乐业呢？
- 1.4 作者生平最受用的两句话是什么？你觉得这两句话在生活中重要吗？为什么？

2. 请用现代汉语解释下列句子。

- 2.1 主一无适便是敬。
- 2.2 惟吾蜩翼之知。
- 2.3 用志不分，乃凝于神。
- 2.4 其为人也，发愤忘食，乐以忘忧，又知老之将至云尔。

2.5 知之者不如好之者，好之者不如乐之者，

3. 用下列词语造句。

简直 =
直接 =

一面....，一面.... =

4. 填上意思相关的词语言。

二法门	()	盗贼
理至易明	()	排选
儒门	()	简易
掠夺	()	孔子
拣择	()	庄子
老子	()	费了精神
淘神	()	敬业与乐业

5. 阅读《最苦与最乐》以后，试分段落并缩写。

最苦与最乐²

梁启超

人生什么事最苦呢？贫吗？不是；失意吗？不是；老吗？死吗？都不是。我说人生最苦的事，莫苦于身上背着一种未来的责任。人若能知足，虽贫不苦；若能安分（不多作分外希望），虽失意不苦；老、病、死，是人生难免的事，达观的人看得很平常，也不算什么苦。独是凡人生在世间一天，便有一天应该做的事，该做的事没有做完，便象是有几千斤重担子压在肩头，再苦是没有的了。为什么呢？因为受不过那良心的责备，要逃躲也无处逃躲呀！

答应人办一件事没有办，欠了人的钱没有还，受了人的恩惠没有报答，得罪人没有赔礼，这就连这个人的面也几乎不敢见他；纵然不见他的面，睡梦里都象有他

² 教育出版社编《华文》(第六册)，新加坡：教育出版社，1984，页16-19。

的影子缠着我。为什么呢？因为觉得对不住他呀，因为自己对于他的责任还没有解除哇。不独是对于一个人如此，就是对于家庭，对于社会，对于国家，乃至对于自己，都是如此。凡属我应该做的事，而且力量能够做得到的，我对于这件事便有了责任。凡属我自己打主意做一件事，便是现在的自己和将来的自己立了一种契约，便是自己对于自己加一层责任。有了这责任，那良心便时时刻刻监督在后头，一日应尽的责任没有尽，到夜里头过的便是苦痛日子。一生应尽的责任没有尽，便死也带着痛苦往坟墓里去。这种苦痛却比不得普通的贫、病、老、死，可以达观排解得来。所以我说，人生没有苦痛便罢；若有苦痛，当然没有比这个更加重的了。

反过来，什么事最快乐呢？自然责任完了，算是人生第一件乐事。古语说得好：“如释重负”；俗语也说：“心上一快石头落了地”。人到这个时候，那种轻松、愉快，真是不可以言语形容。责任越重大，负责的日子越久长，到负责完了时，海阔天空，心安理得，那快乐还要加几倍哩。大抵天下事，从苦中得来的乐，才算是真乐。人生须知道负责任的苦处，才能知道尽责任的乐处。这种苦乐循环，便是有活力的人间一种趣味。要是不尽责任，受良心责备，这些苦都是自己找来的。一翻过来，处处尽责任，便处处快乐；时时尽责任，便时时快乐。快乐之权，操之在己。孔子所以说：“无入而不自得”，正是这种作用。

然则为什么孟子又说：“君子有终身之忧”呢？因为越是圣贤，豪杰，他负的责任便越是重大，而且他常要把种种责任来揽在身上，肩头的担子，从没有放下的

时刻。曾子还说哩：“任重而道远，死而后已，不亦远乎？”那仁人、志士的忧民、忧国，那诸圣、诸佛的悲天、悯人，虽说他是一辈子感受痛苦，也都可以。但是他日日在那里尽责任，便日日在那里得苦中真乐。所以他到底还是乐，不是苦哇。

有人说：“既然这苦是从负责任而生的，我若是将责任却去，岂不是永远就没有苦了吗？”这却不然。责任是要解除了才没有，并不是却了就没有。人生若能永远象两三岁小孩，本来没有责任，那就本来没有苦。到了长成，那责任自然压在你头上，如何能躲？不过有大小的分别罢了。尽得大的责任，就得大的快乐；尽得小的责任，就得小的快乐。你若是要躲，倒是自投苦海，永远不能解除了。

บทแปล
บทที่ 6
เคารพงานและสุขกับงาน
เหมือนเดิม

หัวข้อนี้ของฉันเขียนขึ้นจากความหมายของ 2 คำที่กล่าวไว้ในหนังสือหลัก ที่ว่า “ให้ความเคารพต่องานและมีความสุขกับพากห้อง” และ “อยู่อย่างมีความสุขทำงานอย่างมีความสุข” ที่กล่าวไว้ในหนังสือเหลาจื่อ คำที่ฉันพูดนี้จะตรงความหมายกับคำกล่าวไว้ในหนังสือหลักหรือหนังสือเหลาจื่อหรือไม่ ในเจ้าเป็นต้องสอนศัณไหสิกซึ่ง แต่ฉันเชื่อแน่ว่า การเคารพงานและสุขกับงาน 4 คำนี้เป็นแนวปฎิบัติที่สำคัญที่สุดในชีวิตความเป็นอยู่ของคนเรา

สิ่งสำคัญของหัวข้อนี้ ก็คือคำว่า เคารพ และ สุข อย่างแน่นอน แต่เจ้าเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีงานทำเสียก่อน จึงจะสามารถเป็นหลักให้เกิดการเคารพและมีความสุขได้ เนื่องด้วยนั่นจึงต้องการเข้าใจ ตั้งนั้นก่อนที่จะอธิบายความในเนื้อหาจึงขอพูดเรื่องความจำเป็นของการมี “งาน” เสียก่อน

แข็งจือกล่าวว่า “วันนี้กินอืมแล้ว ไม่มีไฟทำอย่างอื่นอีก ยากนัก” ทั้งยังกล่าวอีกว่า “อยู่กับเพื่อนฝูงทั้งวัน พูดไม่เป็นสาระ อวดเก่ง ยากนัก ๆ ”

แข็งจือเป็นนักการศึกษาที่สำคัญคนหนึ่ง ในใจของเขามิได้มีครรภ์สอนไม่ได้เลย แต่จะต้องสั่นศีรษะกับบุคคล 2 ชนิดตั้งกล่าวมาว่า พร้อมกับสอนหายใจแล้วกล่าวว่า “ยากนัก! ยากนัก! จะเห็นว่าไร่ครุกนิตในตัวคนล้วนมีภารกษา เว้นแต่พวกเรอร่อนไม่มีอาชีพเท่านั้น แม้วันนักประชุมผู้มีเชื้อเสียงมาพบกับคนเหล่านี้ก็ยังหมดวิธีที่จะรักษา

ในสมัยราชวงศ์ถังมีพระเตระผู้มีเชื้อเสียงรูปหนึ่ง เรียกว่าพระอาจารย์แห่งลักษณไปจัง ท่านมักจะใช้คำคม 2 คำ สั่งสอนศิษย์โดยกล่าวว่า “ไม่ทำงาน 1 วัน จะไม่รับประทานอาหาร 1 วัน” ทุก ๆ วัน นอกจากท่านจะเข้าไปในห้องธรรมแล้ว ยังต้องภาตพื้น เช็ดโต๊ะ ชักผ้า ปฏิบัติแบบนี้ทุกวันจนอายุ 80 ปี มีครั้งหนึ่งลูกศิษย์ของท่านคิดจะช่วยงานท่าน โดยแบ่งท่างานที่ท่านต้องทำประจำวันหมัดสิบอย่างเป็น ๆ พระอาจารย์เซ็นผู้อ้วกโกรกที่ยืนมึนในคำพูดผู้นี้ ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอย่างไม่เกรงใจใครเลย ในวันนั้น ท่านจึงไม่ยอมรับประทานอาหารทั้งวัน

ฉันขอใช้คำพูด 2 ตอนจากสำนักปรัชญาของจื่อ และศาสนาพุทธ คงไม่มีครรภ์ที่จะยืนยันได้ว่า ทุกคนไม่มีอยากได้หน้าที่การทำงานที่ดี ทุกคนล้วนต้องทำงานกันไม่หยุดหย่อน ถ้าหากมีครรภ์ฉันว่า “มีงานรออยอย่างสิ่งใดควรทำก่อน ความเสวามีนแบบสิ่งใดเป็นความเสวาร้าย

สิ่งแรกที่สุด” จันตอบ โดยไม่รีรอแม้แต่น้อยว่า “สิ่งที่จะต้องทำร้อยอย่างนั้น การงานด้วยมา ก่อน ความเรوار้ายสิ่งแรกนั้นก็คือ ความเกียจคร้าน” คนเกียจคร้านที่ไม่ทำการงานอาชีพ เกือบจะนับได้ว่าเป็นหนอนไขเม็ดข้าวในสังคมไทยที่เดียว หรือเป็นใจร้ายที่แย่งซิงเอาผลพวง จากความขันเหนือยกของผู้อื่น ข้อปฏิบัติสำหรับคนเหล่านี้ จะต้องตัดรากถอนโคน ไม่ ควรยกไทยให้อายุย่างเด็ดขาด มีผู้กล่าวว่า “จันไม่ใช่ไม่คิดทางานทำ แต่สุดวิสัยที่หาไม่ได้” จัน ว่า การงานหมายถึง ความจริงเป็นเรื่องธรรมชาติที่มีอยู่ทั่วโลก จันก็ยอมรับเรื่องเช่นนี้แต่จะหา วิธีช่วยได้อย่างไร นี่ก็เป็นปัญหาอีกปัญหานึง ซึ่งวันนี้ไม่จำเป็นต้องพูดถึง แต่กล่าวจาก สภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันนี้แล้ว โอกาสทางานได้นั้นยังคงมากกว่าประเทศอื่น คนหนุ่มวัยจกรจะที่เปี่ยมล้นด้วยพลังที่เข้มแข็ง หากมิใช่ด้วยใจหลบหนี เพราะความเกียจ คร้านแล้ว จันเชื่อว่า เขายังจะต้องได้งานที่ดีที่เดียว เว่องที่พูดวันนี้ตั้งใจพูดกับคนที่มีการ งานและกำลังเตรียมตัวจะมีงาน ตือพวงนักศึกษาด้วยการบอกพวกเขาว่าจะต้องปฏิบัติตัว เช่นไรกับงานของเขาระบบปัจจุบันนี้

ประการแรกต้องเคารพงาน คำว่า เคารพ ตือคำสอนที่ง่ายที่สุดที่นักประชุมสมัย โบราณสอนคนให้เป็นคน เป็นวิธีการโดยทางตรงที่สุด นำเสียงด้วยที่ต่อหน้ามีบางคนอธิบายใน ความหมายที่ละเอียดเกินไปกล่าวว่าจะกล่าวเป็นคำที่ไม่เหมาะสมกับการใช้ มีเพียง ใจ (นักประชุม) อธิบายไว้ต่อสุด หากกล่าวว่า “สิ่งสำคัญที่สุดไม่มีสิ่งใดเหมาะสมเท่ากับความ เคารพ” หากใช้ภาษาปัจจุบันพูดก็ต้องไม่ว่าจะทำเรื่องใด ๆ ก็ให้ดังใจภักดีต่องานนั้น ๆ เอา พลังความเอาใจใส่ทั้งหมดรวมไว้ในสมอง ไม่เอาใจออกห่างจากงานสักนิด นี่ก็คือความ เคารพ และงานมีสิ่งใดควรแก่การเคารพเล่า? เหตุใดจึงต้องเคารพนั้? มบุษย์เรามีวิถอยู่ ด้านหนึ่งเพื่อการทำงาน อีกด้านหนึ่งต้องการทำงานเพื่อตัวเองซึ่พ มบุษย์มิใช่เห็นบนสรรศ์สร้าง ขึ้นมาให้เป็นเครื่องจักรสำหรับย่อขย่มปัจจุบัน ต้องแล้วแต่การตัดสินใจไปทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามธรรมชาติของฐานะและกำลังของแต่ละคน และตัดสินใจว่าจะทำงานแบบใด อะไรก็ตาม ที่ได้เชื่อว่าเป็นเรื่องงานเรื่องหนึ่งล้วนมีคุณสมบัติควรแก่การเคารพได้ทั้งนั้น การเป็นนายกรัฐ มนตรีก็เป็นงานเรื่องหนึ่ง การลากรถก็เป็นเรื่องหนึ่ง งานไม่มีงานชั้นสูง และงานชั้นต่ำ เพียงแต่คนที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น มีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถเป็นนายก รัฐมนตรีได้ จึงจะยอมรับตำแหน่งนั้น ความเป็นจริงแล้วเขาก็เห็นเรื่องการเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นเรื่องงานเรื่องหนึ่งเท่านั้นเอง คนลากรถเมื่อมีความเชื่อมั่นว่าตนลากรถได้ก็ไปลากรถ ความเป็นจริงแล้วเขาก็เห็นเรื่องลากรถเป็นงานตีเข้าซิงไปทำซึ่งเป็นเหตุผลอย่างถูกต้องใน การต่างชีวิตของมบุษย์ นี่จึงเรียกว่า “สิ่งวิเศษของการทำงานขอให้เป็นงานไม่มีสิ่งใดที่ไม่ใช่สิ่ง วิเศษเลย ดังนั้นไม่ว่างานชนิดใดในมีงานใดที่ไม่ควรแก่การเคารพ

เมื่อเป็นอย่างนี้ ส่าหรับพวกรางงานทุกชนิดไม่มีสิ่งใดแตกต่างกันเพื่อให้เราได้เลือก
เพิน รวมความแล้วมุขย์ในโลกนี้ต้องทำงานทุก ๆ วัน การทำงานคือการสร้างสมบูรณ์ภารมี
อย่างหนึ่ง ไม่ทำงานคือความบ้าป่าหรับฉันต้องทำงานชนิดใดนั้น ต้องดูความสามารถของ
ฉันถึงขั้นใด มีขอบเขตเพียงใดว่าแห่งจริงแล้วเป็นเช่นไรด้วย ความสามารถส่วนตัวที่การงาน
ให้งานหนึ่งให้เสร็จสมบูรณ์ได้ ก็คือชนชั้นอันดับที่หนึ่งบนมุขย์โลกแล้ว

ท้าอย่างไรจะสามารถทำงานชนิดหนึ่งให้เสร็จสมบูรณ์ได้ ความลับสิงเติบโตที่มีอยู่ก็คือความจริงใจ ความจริงใจดังกล่าวที่ออกมากจากใจนั้นก็คือความเคารพต่องาน “งานชื่อ” บันทึกเรื่องนิทานเจ้าจังเลาจังเหรินเตียว กล่าวว่า “แม้ว่าพ่อตินจะกรังใหญ่เพียงใด สรรพสิ่งบนโลกมากล้นแค่ไหนมีเพียงเตียวอี้ที่รู้” นั่นก็คือ “ไม่ว่าจะกระทำการใดได้ ให้มองงานชนิดนั้นสำคัญประดุจชีวิตของตัวเอง” ไม่ว่าจะมีสิ่งอื่นตี ๆ ก็ตามสุดท้ายไม่มีกล้าเสียสละเรื่องที่ตนเองทำอยู่เพื่อมาแลกเปลี่ยนกับเขา จันแนใจตนเองว่าการเป็นซ่างไม้ที่จะทำให้ออกมาได้อย่างสวยงาม ซึ่งก็มีค่าเท่ากันที่เราเป็นนักปักครองสร้างชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั่นเอง จันมีความเชื่อมั่นที่จันเป็นคนหาบอุจาระเก็บกวาดส่วนให้สะอาดก็มีค่าเท่ากับการเป็นทหารที่รับชนชั้นชาติก่อรุกรานบินแคน ทุกคนส่วนท่าทางให้สังคม คุณไม่គุรมาก็จะลับ ฉันก็ไม่อิจฉาคุณ ที่กลัวก็คืองานที่จันทำได้ไม่ถูกต้อง ก็จะรู้สึกไม่เหมาะสมกับที่เราได้กินข้าวในหนึ่งวันดังนั้นมีจันท่างานก็ไม่ควรเอาใจออกห่างจากงานโดยแม้แต่น้อย เจิงเหวินเจิง กล่าวว่า “นรรบุญเขานี้แต่มองไปยังบุญญาลูกโน้น งานใด ๆ ก็ทำไม่สำเร็จสักเรื่อง” จันเองเคยเห็นหนังสือของนักวิชาการชาวฝรั่งเศสท่านหนึ่ง ได้เปรียบเทียบคุณสมบัติของคนชาติฝรั่งเศสและชาติอังกฤษสองชาตินี้ ไว้ว่า “เมื่อไปห้องท่าทางส่วนราชการของชาวอังกฤษก็จะเห็นพวกรเข้าจับปากกาทั้งหมดหน้ากันตายท่าทาง ไปดึงห้องท่าทางของชาวฝรั่งเศสก็จะเห็นพวกรเข้าสั่งตราสอยมองควันบุหรี่ ชาวอังกฤษเดิน จะมองพื้น วางกับว่าเอกสารสมนใจทั้งหมดรวมไว้ที่การเดินเท่านั้น ชาวฝรั่งเศสเดินมักจะมองข้างแลขวาไว้กับว่าไม่ใช่กำลังเดินอยู่ คำพูดดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบได้ถูกต้องหรือไม่ ออาจจะไม่ต้องวิจารณ์แต่ก็เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะอธิบายคำว่า “เคารพงาน” ไว้ที่เชิงอรรถ หากเป็นดังที่เข้าพูด ชาวอังกฤษก็เป็นคนที่เคารพงาน ชาวฝรั่งเศสไม่เป็นอย่างนั้น คนที่ไม่เคารพอาชีพของตนเองนั้น หากกล่าวทางด้านเหตุผลทางการศึกษาแล้ว ก็คือไม่เคารพความเป็นเลิศของงานที่เป็นอาชีพ ผู้จากความเป็นจริงแล้ว หากเป็นเช่นนั้นจะต้องทำให้งานนั้นแย่ลงอย่างแน่นอน สุดท้ายตนเองก็ทำร้ายตนเองดังนั้นลักษณะนิยมเรื่องการเคารพงานย้อมเป็นสิ่งสำคัญสุดของมนุษย์ ทั้งมีประไชยสุดต่อมนุษย์ด้วย จงเจอกล่าวว่า “ใจไม่แท้ ไม่แบ่งใจ ตั้งใจให้แบ่งแฟ” ซึ่งเจอกล่าวว่า “อ่าให้ความสำคัญกับตัวแทนแห่งหน้าที่ที่ได้รับ เพราะเป็นเพียงรูปภายนอกเท่านั้น จันกล่าวอีกความเคารพงานก็คงไม่ต่างจากเหตุผลนั้นก็

ประการที่สองคือ สมุกกับงาน “ทำงานสำนักเหลือเกิน” เสียงตอบ hairy ใจแบบนี้ ไม่ใช่ครกมักรู้ดีว่าต้องออกมานำจากปากได้เสีย แต่ฉันอยากรู้ตามเขาว่า “ทำงานเหนื่อย หรือว่า ไม่ทำงานแล้วจะไม่สำนักอย่างนั้นหรือ ?” วันนี้อาการครัวอันมาก ฉันมาร้องตะโกนที่นี่ ท่านทึ้งหลายที่ดึงหูให้ตรงเพื่อฟังบ้างเด้อ บางคนเห็นพากเราสำนักเหลือเกิน หวานกลับนามของคุณ หากพากเราไปเล่นการพนันไปตีนเหล้าก็ไม่ใช่เปลืองพลังงานเช่นเดียวกันหรือหรือ ? หรือว่าไม่ใช่ความสำนัก ควรคำนึงว่าความสุขอยู่ที่ใจเรางานสำนักอยู่ไม่ได้เป็นสิ่งที่มาจากการชั่งน้ำหนักเรานับตั้งแต่วันที่แรกที่ออกมานอกครรภ์มาตั้งแต่วันที่ล้มหายใจขาดตอนตายนั้น นอกจากการนอนหลับแล้ว ก็ไม่สามารถเก็บส่วนปราสาททั้ง 5 และแขน ขา ทั้ง 4 เอาไว้โดยไม่นำมาใช้อีก ขอเพียงใช้มัน หากไม่ต้องรวมสมการที่คือ การเปลืองพลังงาน ความสำนักนั้นมักรู้ดีว่าต้องไม่พ้น คนที่คิดคำนวนเป็น ขอแต่เพียงให้หาความสุขจากความเหนื่อยยกนั้นได้ก็เพียงพอแล้ว ฉันคิดว่าผู้ที่ทุกษ์ที่สุดในโลกนี้ ก็คงไม่มีใครเกินคนร่องเร่อ ไม่มีงานทำเป็นแน่วันนี้ ๆ ว่างและเที่ยวย่องไปเร่ร่า ไม่ทราบจะเอาร่างกายและจิตใจของตนเองไปวางไว้ที่ใด ? ชีวิตของพากเราฝ่านไปปอถ่างสำนักมาก ผู้ที่มีความทุกษ์ร่องลงมา ตือพากที่เกลียดและเบื้องอาทิตย์ของตนเองเรื่องนี้เมื่อเป็นที่รู้จะไม่ทำก็ไม่ได้ แต่ในความคิดไม่อยากทำหากไม่สนใจทำแล้วจะหลบหนีได้ไหนพันเล่า ? ยังไงเสียก็หนีไม่พ้นสุดท้ายก็คือการมีเรื่องน่าปวดหัวแล้วไปทำงานอย่างเสียไม่ได้ไม่ใช่เป็นการหยอกล้อตนเองละหรือ?

ฉันขอนอกคุณความจริงค่าหนึ่งว่า “ไม่ว่าอาชีพใดล้วนมีสชาติทั้งนั้น ขอแต่เพียงให้ท่านทำต่อเนื่องกันเรื่อยไป รสชาติจะเกิดขึ้นมาเอง เพาะเหตุให้หรือ ประการแรก เนื่องจากอาชีพนี้ มักรู้ดีว่าต้องซ้อมหน่ายขั้นคด โค้งหน่ายขั้นตอน หากเราสามารถน้าตัวให้ลึกเข้าไป ถูกพัฒนาการของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงและกล้ายแล้วก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้เราสร้างมีสชาตมากขึ้น ประการที่ 2 เนื่องจากความสำเร็จของอาชีพนี้ ๆ จะไม่พ้นจากเรื่องการต่อสู้ และความพยายามเลย ต้องก้าวไปทีละก้าว หากความสุขจากความสำนักนั้นแล้วความสนุก ก็จะเพิ่มมากขึ้น ประการที่ 3 คุณสมบัติของอาชีพมักรู้ดีว่าต้องมีการเปรียบเทียบแข่งขันกับผู้ที่อยู่ในอาชีพเดียวกันร่วกันเป็นการแข่งขันฟุตบอลส์ จะมีความสุขก็ต่อเมื่อมีชัยชนะ ประการที่ 4 เมื่อตั้งใจทำงานในอาชีพได้ก็ให้ลืมเรื่องอื่น ๆ ที่เข้ามารบกวนเสียหมัดสิ้น หากมีเหลืออยู่ ก็จะทำให้เกิดความวุ่นวายใจที่ไม่มีข้อนอนเขต ขอจึงกล่าวว่า คนรู้จะมีผลต่อไม่เท่าคนชอบ คนชอบมีผลต่อไม่เท่าคนรัก(งาน) คนเราสามารถหาความสุขจากอาชีพของตนได้ ชีวิตจึงจะมีคุณค่า ซึ่งจึงได้กล่าวถึงชีวิตส่วนตัวเข้าไว้ ความเป็นคนนั้น เมื่อไหร่จะสิ้นความทิว่า เมื่อสุจะลืมความทุกษ์ เมื่อทำได้เช่นนี้ ท่านจะไม่มีวันแก่เฒ่า ชีวิตแบบนี้ นับเป็นวิธีการดำเนินชีวิตตามอุดมคติของตนแล้ว ชีวิตความเป็นอยู่เช่นนี้ จึงจะนับได้ว่าเป็นชีวิตความเป็นอยู่ตามอุดมคติ ของมนุษย์โลก

คำ 2 คำที่ฉันได้ใช้มาตลอดชีวิตคือ 1. มีความรับผิดชอบ 2. รสชาต ฉันมักจะแสวงหาปรากฏการณ์ที่แท้จริงและความพอดีของคำที่ใช้สองคำนี้ ทั้งมักจะเน้น 2 คำนี้กันเพื่อน ๆ อวย่างไม่รู้จักเป็นหน่าย วันนี้ที่พูดเรื่องความเคารพต่องานศิลป ความรับผิดชอบนั้นเอง ความสุขนั้นก็คือ เรื่องของรสชาตนั้นเอง ฉันเชื่อแปล้วว่าการมีชีวิตความเป็นอยู่ของคนอย่างมีเหตุผล ก็ควรจะเป็นอย่างนี้

